

право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити або обшук здійснюється за відсутності осіб, зазначених у ч. 3 ст. 236 КПК України. При обшуку слідчий, прокурор має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення обшуканого житла чи іншого володіння особи чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном. Особи, у присутності яких здійснюється обшук, при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії мають право робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу обшуку (ст. 236 КПК України).

Отже можна зробити висновок що, обшук є невідомою частиною оперативних дій. Тому що у хоті обшуків зазвичай вилучають достатню кількість доказів для завершення підготовки матеріалів для наступного кроку-суду. У теперішньому законодавстві чітко визначені алгоритми ,порядок та коли потрібно проводити обшук, і це є чудовий і прогресивний крок в слідчих діях, бо оперативники чітко можуть діяти в тій чи іншій ситуації.

Список використаних джерел

1. Криміналістика: підручник: у 2 т. / [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Маляррової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ.- Харків, 2017. – 384 с.
2. Криміналістична тактика : навч. посіб. / О.В. Бишевець, Л.Г. Дунаєвська, Н.І. Клименко та ін. – Київ : Алерта, 2017. – 244 с.
3. Криміналістика : підручник / Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. – Львів : ЛьвДУВС, 2016. – 946 с.
4. Криміналістика у питаннях і відповідях : навч. посіб. / А.В. Іщенко, В.В. Пясковський, А.В. Самодін та ін. – Київ : Центр учб. літ., 2016. – 117 с
5. Криміналістика : підручник : затверджено МОН України / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг та ін. – Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2014. – 379 с.
6. Біленчук, П.Д. Криміналістика : підручник : за вимогами кредитномодульної системи : рекомендовано МОН України / П.Д. Біленчук, Г.С. Семаков. – Київ : Дакор, 2016. – 516 с
7. Щербаківський, М.Г. Криміналістична тактика [Текст] : навч. посіб. з підготовки до практич. занять з криміналістики. / М.Г. Щербаківський, Е.О. Разумов, А.Е. Волкова. – Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2008. – 256 с.

Фурдей О.

*магістр першого року навчання
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник:*

*к.е.н., доцент, доцент кафедри безпеки,
правоохоронної діяльності та
фінансових розслідувань ТНЕУ
Колесніков А.П.*

ПОГРОЗА АБО НАСИЛЬСТВО ЩОДО ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Гарантією законності та правопорядку у світі та в кожній державі, зокрема, виступає діяльність правоохоронних органів. Сучасні спроби України вступити до Європейського Союзу ставлять перед правоохоронною системою виконання завдання щодо забезпечення

особистої безпеки кожної людини, її життя й здоров'я, честі та гідності. Одним із негативних факторів, що згубно впливають на діяльність усієї правоохоронної системи являється погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу.

Власне, складність даного способу вчинення злочину в поєднанні з особливостями особи потерпілого породжують необхідність глибокого наукового дослідження даної проблеми та знайдення шляхів протидії таким злочинним посяганням. Тому, вважаємо, що на сучасному етапі серед ключових завдань держави необхідно сформулювати адекватні організаційно-правові механізми у протидії такій злочинності, що руйнує систему захисту життя й здоров'я працівника правоохоронного органу.

У правовій площині дослідженнями кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу досліджували такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких: Бажанов М. І., Бантишев А. Ф., Бойко В. В., Гаухман Л. Д., Давидович І. І., Дзюба В. Т., Дячук С. І., Імамутдинов А. Ф., Єлізаров П. С., Журавльов М. П., Задоя К. П., Клименко В. А., Корабельников С. М., Коржанський М. Й., Левертова Р. А., Навроцький В. О., Осадчий В. І., Попов Д. В., Самощенко І. В., Сташис В. В., Ткаченко В. І., Трофімов М. І., Тютюгін В. І., Хавронюк М. І., Шапченко С. Д., Шарапов Р. Д., Шепелева Н. В., Юношев О. В., Яценко С. С. та інші.

Варто відмітити, що оцінка реального рівня злочинності проти правоохоронців ускладнена високим рівнем її латентності. На характеристику поведінки особи, що вчиняє злочин проти правоохоронної системи, істотно впливають способи використання нею своїх прав та обов'язків у конкретному злочинному діянні. Недарма законодавець у ст. 345 КК України передбачив кримінальну відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу [1].

Якщо звернутися до певних статей чинного Кримінального кодексу України (ч. 1 ст. 160, ч. 2 ст. 161), то бачимо, що в них законодавець визначає погрозу як спосіб вчинення злочину, при цьому не конкретизуючи її зміст. Поруч із тим, у тому ж КК України знаходимо різного роду погрози, серед яких погроза насильством, погроза побоїв, погроза тілесних ушкоджень, погроза заподіяння шкоди здоров'ю, погроза пошкодження або ж знищення майна, погроза розголошення відомостей та ін.

Розглядаючи погрозу як форму вираження психічного насильства, слід трактувати її як повідомлення особі, котра їй безпосередньо піддається, відомостей про вчинення щодо неї чи інших, зазвичай, близьких їй осіб, шкідливих або ж небажаних дій. Винний, при цьому, може погрожувати вчинити такі дії негайно, або ж у майбутньому.

Метою погрози завжди є прагнення породити у потерпілого почуття страху, небезпеки можливого виконання залякування, завдання шкоди йому чи іншим особам у наслідок її реалізації [2, с. 88].

Самощенко І. В. під погрозою розуміє «виражене ззовні залякування, здатне викликати обґрунтовані підстави спричинення шкоди» [3, с. 91].

На думку Шаблістого В. В., погроза являється «одним із видів посягання на свободу, суть якої полягає в дії на психіку потерпілого, збудженні в ньому страху і хоч би непрямому примушенні до певних дій або бездіяльності» [4, с. 285]. Куций Р. В. у своєму дослідженні стверджує, що «зовнішній прояв погрози повинен розглядатися через призму таких ознак: поняття погрози як діяння, змісту погрози, форми погрози (способу вираження погрози) та способу доведення погрози» [5, с. 129]. Поєднання зазначених ознак у сукупності й становлять ознаки зовнішнього прояву погрози як способу вчинення злочину.

Що ж стосується поняття «насильства», то воно міцно пов'язане із реальним суспільно небезпечним протиправним застосуванням фізичної сили до другої людини проти її волі із метою завдання їй фізичних страждань, тілесних ушкоджень або ж позбавлення життя. Поняттям «насильство» не охоплюється погроза застосування насильства (психічне насильство), адже вона не тягне за собою безпосереднього завдання фізичної шкоди другій людині [6, с. 251].

На нашу думку, як реальну погрозу необхідно сприймати слова злочинця, котрий перебуває у стані наркотичного чи алкогольного сп'яніння, що, в свою чергу, й позбавляє його можливості тверезо мислити та адекватно орієнтуватися в ситуації, правильно її оцінювати та керувати власною поведінкою. Поведінка такої людини є майже не передбачуваною, а тому небезпечною.

Суспільна небезпека злочину, що передбачений ч. 1 ст. 345 КК України, полягає у тому, що унаслідок погрози або насильства може бути порушена нормальна діяльність працівника правоохоронного органу, підривається авторитет самих правоохоронних органів. Адже злочинні дії у вигляді погрози щодо працівника правоохоронного органу чи його близьких родичів, може викликати у нього почуття занепокоєння та тривоги, і як наслідок заважати йому виконувати належним чином свої службові обов'язки.

Звідси випливає, що основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 345 КК України, виступає нормальна діяльність правоохоронних органів, їх авторитет, а додатковим об'єктом – психічна недоторканність працівника правоохоронного органу або його близького родича та його здоров'я. На думку Удода А. М. існує достатньо підстав вважати основним безпосереднім об'єктом злочину суспільні правоохоронні відносини, а додатковим обов'язковим – у сфері власності, здоров'я працівників правоохоронних органів та їх близьких родичів [7, с. 127].

Аналізуючи диспозицію статті 345 КК України, потерпілими від цього злочину можуть бути: працівник правоохоронного органу/його близькі родичі.

Суттєвою ознакою, що виділяє особу саме як працівника правоохоронного органу є те, що вона бере участь у: кримінальних провадженнях та розслідуванні справ про адміністративні правопорушення; розшуковій та оперативно-розвідувальній діяльності; охороні публічної безпеки та громадського порядку; розгляді судових справ у будь-якій судовій інстанції; виконанні ухвал, постанов, рішень, вироків суду, постанов органів дізнання і досудового слідства; контролі за переміщенням через державний і митний кордон України людей, товарів, транспортних засобів та інших предметів чи речовин; контролі та нагляді за виконанням законів.

Об'єктивна сторона злочину за ст. 345 КК України може бути виражена у: 1) погрозі (ч. 1); 2) заподіянні побоїв, а також тілесних ушкоджень – легких, середньої тяжкості (ч. 2) або тяжких (ч. 3) [1].

Стосовно суб'єкта злочину, передбаченого ст. 345 КК України, серед науковців панують різні судження. Вчені пропонують неповні визначення суб'єкту досліджуваного злочину. Ми підтримує дефініцію суб'єкта злочину, передбаченого ст. 345 КК, яку запропонував Харь І.О.: «Суб'єктом злочину погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу може бути фізична осудна, неслужбова, приватна особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), які заподіяли середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження та яким до моменту вчинення злочину виповнилося 14 років, а в разі інших злочинних проявів, описаних у ст. 345 КК, суб'єктом може бути також фізична осудна, приватна, неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнилося 16 років» [10, с. 131].

Звертаючись до аналізу суб'єктивної сторони досліджуваного злочину, варто зазначити, що серед науковців панує одностайна думка про можливість учинення даного злочинного діяння виключно умисно. В складі умислу прийнято виділяти два моменти: інтелектуальний та вольовий.

Підсумовуючи вищевказане, хочемо звернути увагу, що ключовою ланкою в системі протидії злочинності посідають саме правоохоронні органи, функції яких виступають запорукою соціальної стабільності та безпеки в багатьох сферах життєдіяльності. А прояв соціально детермінованої схильності особистості до вибору погрози або насильства, як одного з засобів реалізації власних інтересів та задоволення потреб, на жаль, стала досить поширеною. Тому, в умовах сьогодення, протидія злочинності потребує не лише використання щоденних радикальних заходів, але й глибокого дослідження причин та умов, що її породжують.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25-26. ст. 131.
2. Авраменко О. Криміналістична характеристика способів викрадення людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 88.
3. Самощенко И. В. Понятие и признаки угрозы в уголовном праве : монография / И. В. Самощенко. Х. : Издатель СПД ФЛ Вапнярчук Н. М., 2005.
4. Шаблюстий В.В. Поняття погрози у кримінальному праві та законодавстві України : історія та сучасний стан. *Університетські наукові записки*. 2009. № 1 (29). С. 283-286.
5. Куций Р.В. Ознаки зовнішнього прояву погрози як способу вчинення злочину. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Юриспруденція. 2014. № 12. Том 2. С. 129-131.
6. Казміренко В. О. Насильство як спосіб вчинення корисливо-насильницьких злочинів. *Порівняльно-аналітичне право*. № 1 2015. С. 250-253.
7. Удод А. М. Характеристика об'єкту погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України). *Європейські перспективи. Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика*. № 5, 2013. С. 122-128.
8. Осадчий В. І., Чернявський С. С. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. К. : Юрінком Інтер, 2016. С. 777-892.
9. Дорош Л. В., Гуторова Н. О. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян / Л. В. Дорош, Н. О. Гуторова. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид. переробл. і допов. Х. : Право, 2015, С. 449-477.
10. Харь І. О. Суб'єкт злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян і злочини проти журналістів. *Юридична наука. Кримінальне право*. № 7(73), 2017. С. 126-142.

Хом'юк С.

студент 3 курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: старший викладач

кафедри кримінального права

та процесу ТНЕУ

Декайло П.В.

ЕКСГУМАЦІЯ ТРУПА: ПОНЯТТЯ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ

Якісний результат та ефективне розслідування злочину залежить перш за все від правильної, послідовної та організованої побудови слідчих дій, у результаті яких збираються, закріплюються та досліджуються всі докази які надалі використовуються, як докази які вказують на особу, яка вчинила злочин, та допомагає встановити інші обставини, які належать доказуванню в кримінальній справі, однією з таких слідчих дій є ексгумація трупа.

Ексгумація трупа застосовується у провадженнях, коли потрібно зробити аналіз дослідження трупа людини і саме від такого дослідження залежить кримінальне провадження. Ексгумація трупа є тим самим розкриттям злочину, яке дає змогу можливість